

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์กลุ่มคนร้ายบุกปล้นอาวุธปืนของกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวง นราธิวาสราชนครินทร์ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 จนถึงปัจจุบัน สถานการณ์ การก่อเหตุร้ายในพื้นที่ยังคงทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น จนเป็นการก่อเหตุร้ายรายวัน โดยมีเป้าหมายที่สถานที่ราชการ โรงเรียน ชุดหน่วยกำลังทหาร ตำรวจ ครู ราษฎรไทยพุทธ และมุสลิม ที่ให้ความร่วมมือภาครัฐ จากการทำเจ้าหน้าที่ได้ทำการตรวจค้น และสืบสวนสอบสวนในเชิงลึก เจ้าหน้าที่สามารถตรวจยึดเอกสาร “แผนปฏิวัติ 7 ขั้นตอน” หรือแผนบันได 7 ขั้น โดยมุ่งใช้เยาวชนเป็นกลุ่มปฏิบัติการทั้งทางทหาร การประชาสัมพันธ์ และการโฆษณาชวน ผลจากการที่รัฐได้วิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้ก่อความไม่สงบที่ผ่านการฝึกอบรม จะแทรกซึมเข้าไปดำเนินการปลุกระดมให้กับผู้เรียนศาสนาในสถาบันสอนศาสนา สร้างจิตสำนึกให้เกลียดแค้นคนต่างศาสนา และมีความกระหายที่จะต่อสู้ตามแนวทางศาสนา ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญสำหรับการเตรียมคนจัดตั้งองค์กรควบคุมขยายเครือข่ายและสมาชิก (สุรชาติ บำรุงสุข. 2549 :16-18) จากเหตุการณ์ดังกล่าวรัฐบาลได้มองเห็นว่าการจัดการศึกษาด้านศาสนาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์รุนแรง จึงจำเป็นต้องจัดระบบการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและความต้องการของผู้เรียน ของประชาชน และให้การศึกษาที่มีบทบาทในการเสริมสร้าง สันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดให้มีเจ้าภาพในการรับผิดชอบกำกับควบคุมดูแล โดยเฉพาะปอเนาะที่เป็นสถานที่สอนศาสนาอิสลาม ที่มีเยาวชนมาพักอาศัยอยู่ที่บ้านผู้นำศาสนา เยาวชนที่มาศึกษาในปอเนาะเป็นบุคคลที่มาจากท้องถิ่นอื่น หรือบุคคลในพื้นที่ สถาบันศึกษาปอเนาะไม่มีการบริหารจัดการ ผู้มาศึกษาศาสนามีการปรับเปลี่ยนเข้าออกตลอดเวลา ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายให้ปอเนาะ ที่มีจำนวนหลายแห่งเข้าร่วมโครงการ จัดทะเบียนเป็นสถาบันศึกษาปอเนาะเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2547 ซึ่งมีปอเนาะในจังหวัดปัตตานี ที่เข้าร่วมโครงการจดทะเบียนเป็นสถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 214 สถาบัน และได้จัดระบบการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการบูรณาการการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความ

หลากหลาย ทางวัฒนธรรมและตามความต้องการของท้องถิ่นเพื่อนำหลักการทางศาสนา มาเชื่อมโยงกับวิชาสามัญและวิชาชีพ ในรูปแบบที่หลากหลาย

ต่อมาปี พ.ศ.2549 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ ได้กำหนดมาตรการการดำเนินงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกโรงเรียน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ได้แก่ปรับหลักสูตรในสถานศึกษาทุกประเภททุกสังกัด ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทั้งไทยพุทธและมุสลิม ในระดับการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันศึกษาทั้งด้านวิชาศาสนา ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษามลายูกลาง และภาษามลายูถิ่น 2) ด้านพัฒนาการศึกษาของรัฐ ได้แก่ส่งเสริมให้สถาบันศึกษาของรัฐร่วมมือกับชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพระบรมราโชวาท “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” 3) ด้านการพัฒนาสถานศึกษาเอกชน ได้แก่ส่งเสริมการสอนวิชาสามัญ และอาชีพ แบบครบวงจร ทั้งด้านการผลิต การตลาดและการเข้าถึงแหล่งทุน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม15(2) คือสอนวิชาศาสนาอย่างเดียว และสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาเอกชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่ 4) ด้านการพัฒนาอาชีพและการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่จัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กับผู้ไม่จบการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี จัดการศึกษาอบรม เพื่อยกระดับการศึกษาของวัยแรงงาน โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่าย จัดเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้กับประชาชน เพื่อศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ จัดการสอนภาษามลายูถิ่น ให้กับข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และประชาชนทั่วไป จัดหลักสูตรวิชาชีพและการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชน

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2549:5-16) ขณะเดียวกันสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดทำกลยุทธ์และจุดเน้นแผนปฏิบัติการ กศน. ปี 2549 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน และได้กำหนดโครงการเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (โครงการพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้) มีกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุน คือ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษาปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 15(2) และโรงเรียนสอนศาสนาในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในกับบุคลากรนักเรียนในสถานศึกษาปอเนาะ โดยดำเนินการจัดเวทีระดมความคิด และความต้องการที่จะเรียนรู้ คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย และจัดกิจกรรม ได้แก่การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นต้น พัฒนาการสื่อสารภาษาไทย เป็นการส่งเสริมให้ประชาชน 3 จังหวัด สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ จัดคลินิก กศน. เพื่อพัฒนาชีวิตเยาวชนและผู้ด้อยโอกาส เพื่อยกระดับการศึกษา

และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เยาวชนนอกโรงเรียนในพื้นที่ ที่มีอายุ 15-25 ปี สร้างมวลชนสร้างมิตร ในวัดและมัสยิดกับ กชน. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ และลดความหวาดระแวงต่อกัน โดยใช้ กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนแบบต่างๆ ดำเนินการจัดตั้งมุมเรียนรู้บริเวณวัดและมัสยิด ส่งเสริม คุณภาพชีวิตของแม่บ้าน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับแม่บ้านในพื้นที่3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยคัดเลือกแม่บ้านเข้าร่วมโครงการจัดเวทีประชาคมระดมความคิด สอบถามความต้องการ พัฒนาการเรียนรู้ สอนภาษามลายูท้องถิ่นให้กับผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และประชาชนทั่วไปให้ สามารถรู้และใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในการสื่อสารได้ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, ม.ป.ป. : 27-29)

จากสภาพปัญหาและแนวนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายสำนัก บริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดปัตตานีจึงได้กำหนดกลยุทธ์ และจุดเน้นในการปฏิบัติงานพ.ศ.2548-2551 เพื่อเป็นการจัดการศึกษาเสริมสร้างความมั่นคงของ ภาครัฐโดยเฉพาะ โครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตในสถานศึกษาปอเนาะ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดปัตตานีได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 โดยเสนอโครงการ ขอสนับสนุนงบประมาณจากกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนใต้ รับสมัครครู อาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานจัด การศึกษาออกโรงเรียนในสถานบันศึกษาปอเนาะ จากการดำเนินงานเบื้องต้นมีสภาพปัญหา เกี่ยวกับครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน มีความหวาดกลัวต่อเหตุการณ์ ไม่กล้าเข้าปฏิบัติงาน ในพื้นที่ ประกอบกับครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำปอเนาะ มีสภาพเป็นเพียงลูกจ้าง ชั่วโมงไม่มีความมั่นคงในอาชีพ จึงมีการลาออกปรับเปลี่ยนบ่อยทำให้การดำเนินงานในเบื้องต้น ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายเท่าที่ควร ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี มีแนวคิด ว่าการจัดการศึกษาออกโรงเรียนในสถานศึกษาปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 15(2) ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสามารถเสริมสร้างความมั่นคงได้ควรจะพัฒนา บุคลากร โดยปรับยกระดับครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะจาก ลูกจ้างชั่วคราวเป็นพนักงานราชการ และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน จึงได้นำเสนอสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนขอปรับยกระดับครูอาสาสมัครการศึกษา นอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ จากลูกจ้างชั่วคราวเป็นพนักงานราชการในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 59 อัตรา และในปี พ.ศ.2552 สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนได้อนุมัติสอบและ บรรจุพนักงานราชการตำแหน่งครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ จำนวน 134 อัตรา รวมทั้งสิ้น 193 อัตรา และได้กำหนดบทบาทหน้าที่ ครูอาสาสมัครการศึกษา นอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ดังนี้ 1) ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้บริหารสถาบันศึกษา

ปอเนาะมีหน้าที่จัดทำข้อมูลทะเบียนประวัตินักเรียน ร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอน และเป็นผู้ประสานงานจัดกิจกรรมในสถาบันศึกษาปอเนาะ 2) จัดการศึกษาการรู้หนังสือและจัดการศึกษานอกโรงเรียนขั้นพื้นฐานระดับประถม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรบูรณาการ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) จัดการศึกษาทักษะอาชีพและการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 4) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต 5) บริหารจัดการมูมเรียนรู้ในสถาบันศึกษาปอเนาะ ในการดำเนินงาน ได้มอบหมายให้ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ สำรวจข้อมูลสถาบันศึกษาปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 15(2) ที่มีนักเรียนพักอาศัยประจำที่สถาบันศึกษาปอเนาะ และดำเนินการจัดการเรียนการสอนศาสนา ที่มีความประสงค์เข้าร่วมจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน จากข้อมูลงานแผนงานศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ สรุปผลการดำเนินปีงบประมาณ 2553 มีสถาบันศึกษาปอเนาะที่ร่วมจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 193 สถาบัน ประกอบด้วย 1) สถาบันศึกษาปอเนาะที่อนุญาตให้ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้ช่วยผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะและจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนจำนวนตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 จำนวน 59 สถาบัน 2) สถาบันศึกษาปอเนาะที่อนุญาตให้ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้ช่วยผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะและจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนจำนวนตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 จำนวน 134 สถาบัน

ผลจากการดำเนินงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน กับสถาบันศึกษาปอเนาะที่ผ่านมา พบว่าสถาบันศึกษาปอเนาะที่เข้าร่วมโครงการไม่ได้จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ทุกกิจกรรมจะเลือกจัดกิจกรรมบางกิจกรรมเท่านั้น โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่มีงบประมาณจัดสรรให้เป็นค่าตอบแทนและวัสดุ เช่น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นต้น และจากการสังเกตการเข้าประชุมร่วมกับผู้บริหารสถาบันปอเนาะเพื่อรับทราบนโยบาย และวางแผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะบางสถาบันไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วยตนเองจะมอบหมายให้ครูสอนศาสนา หรือนักเรียนเข้าร่วมประชุมแทน และการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะประสบความสำเร็จ มีคุณภาพและประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ สามารถเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะจะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ เช่น การร่วมวางแผนกำหนดการจัดกิจกรรม ร่วมส่งเสริมสนับสนุนการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

ร่วมออกแบบและดำเนินการจัดกิจกรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผลและประเมินผล ผู้วิจัย ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ด้านการจัดกิจกรรมจัดการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนบริหารจัดการการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ นักเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกตามเพศ ช่วงเวลาที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานราชการ และประสบการณ์ ที่ต่างกัน
3. เพื่อทราบข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ

สมมุติฐานการวิจัย

1. ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน แตกต่างกัน
2. ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน แตกต่างกัน
3. ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ที่ได้รับการบรรจุเป็นพนักงานราชการในช่วงระยะเวลาต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจากผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน แตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัย ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ จังหวัดปัตตานี
2. ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ จังหวัดปัตตานี
3. ใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน 4 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านการวางแผนจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
- 1.2 ด้านการระดมทรัพยากร
- 1.3 ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
- 1.4 ด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะในจังหวัดปัตตานี ในปีงบประมาณ 2553 มีจำนวน 193 แห่ง ได้แก่สถาบันศึกษาปอเนาะที่ร่วมจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนตั้งแต่ปีพ.ศ.2549 จำนวน 59 แห่ง และสถาบันศึกษาปอเนาะที่ร่วมจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552 จำนวน 134 แห่ง โดยมีครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะทั้งสิ้น 193 คน แยกเป็นครูที่ได้รับการบรรจุในปี พ.ศ.2549 จำนวน 59 คน และครูที่ได้รับการบรรจุในปี พ.ศ.2552 จำนวน 134 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะในจังหวัดปัตตานี จำนวน 131 คน ซึ่งคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamané, (1973 อ้างถึงใน ฟ่องศรี วานิชย์ศุภวงศ์, 2546 : 100) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเทียบสัดส่วน

ตามกลุ่มผู้แทนของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะแล้วเลือกตัวอย่างในแต่ละกลุ่มด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบไม่กลับคืนจำนวน 131 คน แยกเป็นครูที่ได้รับการบรรจุในปี พ.ศ.2549 จำนวน 40 คน และครูที่ได้รับการบรรจุในปีพ.ศ.2552 จำนวน 91 คน อย่างไรก็ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มจริงเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ มีจำนวน 135 คน ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างจริงที่ได้กำหนดไว้และได้รับกลับมาครบตามจำนวนที่ส่งไป

3. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา

ศึกษาข้อมูลในสถาบันศึกษาปอเนาะที่เข้าร่วมจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ในจังหวัดปัตตานี ในปีงบประมาณ 2553 มีจำนวน 193 แห่ง ของ 11 อำเภอในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอแม่สายบุรี อำเภอยะหริ่ง อำเภอหนองจิก อำเภอทุ่งยางแดง อำเภอแม่ลาน อำเภอยะรัง อำเภอมายอ อำเภอปะนาเระ และอำเภอไม้แก่น

4. ขอบเขตของตัวแปร

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

4.1.1 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง

4.1.2 ช่วงเวลาการบรรจุเป็นพนักงานราชการ ตำแหน่งครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่

4.1.2.1 ช่วง ปี พ.ศ. 2549

4.1.2.2 ช่วง ปี พ.ศ. 2552

4.1.3 ประสบการณ์การทำงานของครู แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่

4.1.3.1 ต่ำกว่า 1 ปี

4.1.3.2 1 ปี – 5 ปี หมายถึง อายุระหว่าง 1 ปี – 5 ปี

4.1.3.3 5 ปี – 10 ปี หมายถึง อายุมากกว่า 5 ปี – 10 ปี

4.1.3.4 10 ปีขึ้นไป หมายถึง อายุมากกว่า 10 ปี

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี ตามทัศนะของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ จำแนกเป็น 4 ด้านดังนี้

4.2.1 ด้านการวางแผนจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

4.2.2 ด้านการระดมทรัพยากร

4.2.3 ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

4.2.4 ด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือ กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน และกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย

2. คุรุอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ หมายถึง บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ ทำหน้าที่ ดังนี้ 1) ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะในด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดทำข้อมูลนักเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะ ดำเนินการวางแผนพัฒนาสถาบันศึกษาปอเนาะ 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือและจัดการศึกษานอกโรงเรียนขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย 3) จัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต 4) จัดกิจกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาอาชีพ และ 5) บริหารจัดการมูมเรียนรู้อบรมในสถาบันศึกษาปอเนาะ

3. สถาบันศึกษาปอเนาะ หมายถึง สถานที่สอนศาสนาอิสลามที่ได้จดทะเบียน กับ กระทรวง ศึกษาธิการ เมื่อ วันที่ 9 พฤษภาคม 2547 และเข้าร่วมจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนประกอบด้วย สถาบันศึกษาปอเนาะที่มีคุรุอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน อยู่ประจำสถาบันศึกษาปอเนาะตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 และปี พ.ศ.2552 ซึ่งทำหน้าที่ 1) ผู้ช่วยผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือและจัดการศึกษานอกโรงเรียนขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย 3) จัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต 4) จัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และ 5) บริหารจัดการมูมเรียนรู้อบรมในสถาบันศึกษาปอเนาะ

4. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 15 (2) หมายถึง สถาบันการศึกษาที่สอนวิชาศาสนาอย่างเดียว ไม่มีการสอนสายสามัญ

5. ผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ หมายถึง ผู้ที่เป็นเจ้าของสถาบันศึกษาปอเนาะ หรือผู้บริหารจัดการในสถาบันศึกษาปอเนาะ

6. การมีส่วนร่วม หมายถึง การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานและวางแผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะแบ่งเป็น 4 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549 : 11-16) ดังนี้

6.1 การวางแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ การกำหนดเวลาเรียนวิชาศาสนา กับ กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนและวางแผนการเรียนการสอนที่ชัดเจน

6.2 ระดมทรัพยากร หมายถึง การมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย การใช้อาคารสถานที่ร่วมกัน การสนับสนุนสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วัสดุและอุปกรณ์ รวมถึงการสนับสนุนครูสอนศาสนาเป็นวิทยากรจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

6.3 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการแนะนำแนวการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน การปฐมนิเทศ การวิเคราะห์หลักสูตรกับครูและ ผู้เรียน การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการสอดแทรกหลักศาสนา คุณธรรมจริยธรรมระหว่างการจัดกิจกรรมและควบคุมดูแลผู้เรียนตลอดหลักสูตรการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

6.4 การนิเทศติดตามผลและการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการออกแบบเครื่องมือการนิเทศติดตามผล การให้คำปรึกษาแนะนำครูหรือวิทยากรในการจัด การเรียนการสอนที่ไม่ขัดกับหลักศาสนา การอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนตลอดจนหลักสูตรและมีส่วนร่วมในการออกแบบและสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผล ผู้เรียน

7. ประสบการณ์ หมายถึง การทำงานด้านการศึกษานอกโรงเรียนและหมายรวมถึงประสบการณ์การทำงานทั่วไป แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) ต่ำกว่า 1 ปี 2) 1 ปี – 5 ปี 3) 5 ปี – 10 ปี 4) 10 ปีขึ้นไป

8. เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง

9. ช่วงเวลาการบรรจุเป็นพนักงานราชการ หมายถึง ปีที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง ตำแหน่งครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำสถาบันศึกษาปอเนาะ แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วง ปี พ.ศ. 2549 2) ช่วง ปี พ.ศ. 2552